

STANDARDY DOSTĘPNOŚCI - WYBRANE ZAGADNIENIA

Opracowanie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie

Niniejsze opracowanie stanowi wyłącznie materiał pomocniczy dla Beneficjentów projektów realizowanych w województwie podkarpackim, współfinansowanych ze środków EFS w ramach RPO WP 2014-2020 i PO WER 2014-2020.

UWAGA!!! Beneficjent jest zobowiązany do zapoznania się ze *Standardami dostępności dla polityki spójności 2014-2020*, stanowiącymi załącznik nr 2 do *Wytycznych w zakresie zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w funduszach unijnych na lata 2014-2020*, których wymogi **są w całości obligatoryjne do stosowania**.

Celem *Standardów dostępności dla polityki spójności 2014-2020*, zwanych dalej „standardami”, jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami na równi z osobami pełnosprawnymi, dostępu do funduszy europejskich w zakresie:

- udziału,
- użytkowania,
- zrozumienia,
- komunikowania się,
- skorzystania z ich efektów.

Standardy uwzględniają potrzeby osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w szczególności osób:

- z niepełnosprawnością ruchową,
- niewidomych i słabowidzących,
- głuchych i słabosłyszących,
- z niepełnosprawnością intelektualną,
- z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi,
- z trudnościami komunikacyjnymi.

Należy przede wszystkim pamiętać, że:

- **wymogi zawarte w Standardach są obligatoryjne do stosowania**, z wyjątkiem informacji wskazanych w ramach jako „dobre praktyki” (te są fakultatywne i rekomendowane jako działania dodatkowe, pożądane).
- wszystkie zadania i działania muszą być realizowane zgodnie ze standardami dostępności - **nie wystarczy zrealizować tego, o czym napisano we wniosku o dofinansowanie**, jak to jest w przypadku Standardu minimum (spełnienie Standardu minimum wymaga jedynie realizacji zapisów ujętych we wniosku).
- założenie, że do **projektu ogólnodostępnego** nie zgłoszą się osoby z niepełnosprawnościami lub zgłoszą się osoby wyłącznie z określonymi rodzajami niepełnosprawności - **jest dyskryminacją**.
- niedopuszczalna jest sytuacja, w której odmawia się dostępu do uczestnictwa w projekcie osobie z niepełnosprawnościami ze względu na bariery na przykład: architektoniczne, komunikacyjne czy cyfrowe.

STANDARD SZKOLENIOWY

Rekrutacja do udziału w projekcie

Materiały informacyjne o projekcie/dokumenty rekrutacyjne są przygotowane w sposób dostępny i udostępnione co najmniej w wersji elektronicznej. Umożliwi to np. osobom niewidomym i niedowidzącym odsłuch informacji za pomocą specjalnych programów.

Komunikacja na linii Beneficjent – uczestnik/-czka projektu jest zapewniona przez co najmniej dwa kanały komunikacji np. telefon, mail, spotkanie osobiste lub przez osobę trzecią np. opiekuna lub członka rodziny.

Strona internetowa, na której zamieszczane są informacje o projekcie jest zgodna ze standardem WCAG 2.0 na poziomie AA.

Formularze rekrutacyjne zawierają co najmniej jedno pytanie o specjalne potrzeby uczestników wynikające z niepełnosprawności.

Przykład:

„Jakie usługi dostępnościowe musimy zapewnić żeby Pan/Pani czuł/a się komfortowo?

- tłumacz polskiego języka migowego,
- asystent,
- pokój dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- nie potrzebuję usług dostępnościowych,
- Inne:.....”

Realizacja szkolenia/kursu/warsztatu/doradztwa

Możliwość skorzystania z asystenta osoby z niepełnosprawnością, tłumacza, przewodnika.

Wydłużony czas trwania szkoleń, zapewnienie tłumacza języka migowego, konieczność wolniejszego mówienia, zapewnienie odpowiedniej przestrzeni, zwiększenie liczby godzin wsparcia, wolniejsze tempo prowadzenia spotkania lub indywidualne spotkanie dla osób o obniżonej normie intelektualnej.

Wszystkie działania świadczone w projektach odbywają się w budynkach dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami. Na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością są przystosowane toalety. Na korytarzach nie ma wystających gablot, reklam, elementów dekoracji, które mogłyby być przeszkodą dla osób niewidomych.

Materiały szkoleniowe są przygotowane w sposób dostępny i udostępnione co najmniej w wersji elektronicznej zgodnie ze standardem WCAG 2.0 na poziomie AA.

STANDARD EDUKACYJNY

W każdej placówce edukacyjnej mogą pojawić się dzieci/uczniowie/pracownicy lub odwiedzający z niepełnosprawnością.

Każda placówka edukacyjna nowo wybudowana lub modernizowana z wykorzystaniem środków europejskich ma być dostępna dla osób z niepełnosprawnościami.

Projekt budowy lub modernizacji placówki edukacyjnej, musi uwzględniać potrzeby wszystkich użytkowników i zakładać ograniczenie barier, które uniemożliwiają dostęp do usług edukacyjnych dzieciom/uczniom z niepełnosprawnością oraz nauczycielom, rodzicom, opiekunom czy pracownikom placówki edukacyjnej.

Wybrane wymagania:

- Budynek ma wydzielone miejsce do parkowania specjalistycznego transportu samochodowego.
- Cały budynek, w tym klasy/sale oraz inne pomieszczenia jak jadalnia, świetlica, szatnia, biblioteka umożliwia poruszanie się dzieciom/uczniom lub innym osobom na wózkach inwalidzkich i ze sprzętem ortopedycznym poprzez m.in. zapewnienie podjazdów, odpowiedniej powierzchni manewrowej, a w przypadku istnienia schodów zastosowane są np. windy.
- Wnętrze budynków ma odpowiednią kolorystykę, oznaczenia sal, klamki obsługiwane jedną ręką.
- Wyposażenie pomieszczeń tj. biblioteka, stołówka, plac zabaw jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych (np. w bibliotece **każda** zakupiona ze środków projektu książka jest dostępna także w formacie ebooka/audiobooka lub zakupiono co najmniej jedno urządzenie do odczytu tekstu książek papierowych; na placu zabaw co najmniej jedno urządzenie dostosowane jest do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością).
- Na **każdej** kondygnacji budynku jest przynajmniej jedna toaleta dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w tym posiadająca odpowiednie wyposażenie.
- W salach lekcyjnych jest zapewniona organizacja przestrzeni np. meble są umocowane w sposób pozwalający na ich łatwy demontaż,

zapewnione są ciągi komunikacyjne i oświetlenie uwzględniające różne potrzeby dzieci/uczniów, przynajmniej część stołów i krzeseł ma regulację ich wysokości, meble mają zabezpieczone narożniki, tablica szkolna jest duża, czarna lub ciemnozielona, matowa, z regulowaną wysokością, dostępne są pomoce specjalistyczne i dydaktyczne.

- Sale gimnastyczne i hale sportowe są wyposażone w pętle indukcyjne, a na widowni/trybunach zapewniono miejsca dla osób na wózkach inwalidzkich. W miarę możliwości miejsca te należy zlokalizować w różnych sektorach.
- Technologie teleinformatyczne (ICT) i wyposażenie specjalistyczne - strona internetowa placówki edukacyjnej (o ile jest tworzona) jest zbudowana zgodnie ze standardem WCAG 2.0 na poziomie AA.
- W przypadku zakupu lub wynajmu sprzętu komputerowego, wybierany jest ten, którego system operacyjny umożliwia instalację specjalistycznego oprogramowania i podłączenie specjalistycznego sprzętu.
- W zakresie doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, pedagogów i dyrektorów podejmowane są działania na rzecz kształtowania systemu wartości i postaw zawodowych w zakresie funkcji psychorozwojowych i edukacyjnych dzieci i uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

STANDARD INFORMACYJNO-PROMOCYJNY

Beneficjent organizując działania informacyjno-promocyjne musi zastosować standard informacyjno-promocyjny

W działaniach informacyjno-promocyjnych nie wykorzystuje się przekazu dyskryminującego, ośmieszającego bądź utrwalającego stereotypy ze

względu na niepełnosprawność czy inne przesłanki takie jak: płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, wiek lub orientację seksualną. Tam gdzie jest to zasadne należy różnicować tematykę przekazu i sposoby komunikacji w zależności od oczekiwanych potrzeb odbiorców.

Wydarzenia otwarte

Wydarzenia o charakterze informacyjno-promocyjnym **niewymagające wcześniejszego zgłoszenia** muszą być dostępne dla osób z niepełnosprawnością. Zapewniona jest pętla indukcyjna i usługa tłumacza polskiego języka migowego (lub ewentualnie usługa video-tłumacza). Zapewniona jest możliwość wejścia i uczestniczenia z psem asystującym Zapewnione jest wsparcie asystenta.

Wydarzenia odbywają się w budynkach (miejscach), w których:

- wejście do budynku jest na poziomie terenu wokół budynku, a jeśli zastosowano schody, to jest winda, podjazd, platforma przyschodowa lub wózek schodowy ręczny i przeszkolony w jego obsłudze personel,
- na kondygnacjach dostępnych dla osób z niepełnosprawnością znajdują się przystosowane toalety,
- na korytarzach nie ma wystających gablot, reklam, elementów dekoracji, które mogłyby być przeszkodą dla osób z niepełnosprawnościami.

Jeżeli na danym terenie, w danym momencie, w którym organizowane jest wydarzenie nie istnieje miejsce spełniające odpowiednie warunki lub jest kilka miejsc w różnym stopniu spełniające te warunki, projektodawca wybiera to miejsce, które w pełni spełnia kryteria dostępności lub jest im najbliższe przy zastosowaniu mechanizmu racjonalnych usprawnień (na

przykład: zastosowanie tymczasowych platform, zapewnienie usługi asystenckiej).

Jeżeli wydarzenie organizowane jest z wykorzystaniem postępowania na podstawie ustawy Prawo zamówień publicznych, zamawiający już na etapie dokumentacji zamówienia uwzględnia kwestie dostępności – w zależności od tego co jest treścią tego zamówienia (na przykład klauzule społeczne – włączenie osoby z niepełnosprawnością do wykonania zamówienia; uniwersalne projektowanie materiały audio-video).

Jeśli w wydarzeniu biorą udział jako prelegenci, eksperci z niepełnosprawnością, zawsze przed wydarzeniem powinni być zapytani o specjalne potrzeby (na przykład konieczny może być asystent, mikrofon na statywie, miejsce dla psa asystującego, dostępny wjazd na scenę czy podium lub rezygnacja z mównicy). Każdy/a uczestnik/-czka spotkania może dostać się na scenę lub podest wózkiem inwalidzkim.

Materiały służące informowaniu o wydarzeniu (np. zaproszenia, plakaty, ulotki, ogłoszenia prasowe, strona internetowa z rejestracją) są przygotowane co najmniej w wersji elektronicznej. Materiały informacyjne uwzględniają następujące elementy:

- dane kontaktowe do organizatora (co najmniej 2 kanały kontaktu),
- mapa lub sposób dojazdu na miejsce wydarzenia publicznymi środkami transportu i z różnych kierunków samochodem,
- dostępność parkingu, w tym liczby miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami,
- informacje dotyczące dostępności budynku (miejsca), w którym ma się odbyć wydarzenie.

Jeżeli wydarzenie posiada swoją dedykowaną stronę internetową, gdzie prowadzona jest między innymi rejestracja, to jest ona prowadzona zgodnie ze standardem dostępności WCAG 2.0 na poziomie AA. Na stronie zawarta jest informacja, w jaki sposób wydarzenia będą dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Komunikacja z potencjalnymi uczestnikami/uczestniczkami wydarzeń odbywa się przez co najmniej dwa sposoby komunikacji (na przykład z wykorzystaniem telefonu, e-maila, informacji w mediach społecznościowych).

Prezentacje multimedialne przedstawiane podczas wydarzenia uwzględniają kryteria dostępności:

- unikalne tytuły dla każdego ze slajdów,
- ograniczona ilość tekstu na slajdzie – maksymalnie 4-6 wierszy,
- użycie krótkich równoważników zdań,
- zastosowanie dużej czcionki – minimum 18-20 punktów,
- zastosowanie czcionek bezszeryfowych, na przykład Helvetica, Arial, Calibri, Verdana, Tahoma bez cieni,
- zachowanie kontrastu czcionki do tła,
- zastosowanie wysokiej jakości grafiki, dużych zdjęć wraz z obowiązkowym tekstem alternatywnym.

Filmy i multimedia, zawierają audiodeskrypcję (wszędzie tam, gdzie informacja niesiona obrazem jest istotna dla odbiorcy i ma znaczenie poznawcze).

Transmisja on-line wydarzenia (o ile jest organizowana) udostępnia napisy rozszerzone na żywo.

Materiały z wydarzenia są możliwe do pozyskania dla jego uczestników w postaci dostępnego pliku. Jeżeli materiały są wydrukowane bądź na przykład przekazywane w formie płyty z prezentacją, leżą w miejscach dostępnych dla osób na wózkach inwalidzkich.

Wydarzenia zamknięte

Wszystkie spotkania wymagające wcześniejszej rejestracji (na przykład konferencje) organizowane z udziałem środków funduszy europejskich, umożliwiają uczestnikom/-czkom zgłoszenie specjalnej potrzeby. Należy w formularzu rejestracyjnym zadać pytanie dotyczące indywidualnych, specjalnych potrzeb uczestników. Zgłoszenie specjalnej potrzeby obliguje organizatora wydarzenia do jej spełnienia w możliwie największym stopniu.

Materiały - informacja pisana

Dostępne materiały mają zastosowanie zawsze, gdy chcemy przygotować informację łatwą do przeczytania i zrozumienia. Stosujemy je tam, gdzie jest to zasadne, w tym w szczególności opracowując:

- materiały dla otwartego grona różnych odbiorców,
- materiały dedykowane dla osób z niepełnosprawnościami,
- materiały informacyjne, promocyjne i rekrutacyjne dotyczące projektu/działań finansowanych ze środków europejskich.

Materiały są przygotowane co najmniej w wersji elektronicznej.

Organizator wydarzenia decyduje, w jaki sposób i którymi sposobami komunikacji zapewnia dostępność materiałów na przykład wersja

w druku powiększonym, wersja w języku łatwym do czytania, w systemie Braille'a, nagrania tłumaczenia na język migowy na nośniku elektronicznym.

Teksty są pisane prostym językiem:

- na ile to możliwe, unika się żargonów, skrótów i związków frazeologicznych,
- nie używa się trudnych wyrazów, a także skrótów zapożyczonych z innego języka, chyba że są dobrze znane,
- jeśli używane są skróty branżowe (na przykład EFSil, PO WER, UP), to przy pierwszym ich użyciu w dokumencie wskazuje się w nawiasie ich rozwinięcie,
- w zdaniach stosuje się stronę czynną zamiast biernej,
- podawane są przykłady,
- wyrównane są do lewej strony – nie stosujemy justowania,
- stosuje się zdania krótkie, jeśli jest to możliwe – pozytywne zamiast negatywnych (na przykład: „Realizuj dostępny projekt” zamiast „Nie powinieneś realizować niedostępnego projektu”).

Dzielenie wyrazów – funkcja domyślnie wyłączona. Do rozsuwania znaków używa się funkcji „tekst rozstrzelony”. Błędem jest wstawianie spacji między literami, ponieważ czytnik ekranu każdą z liter będzie traktował jak oddzielny wyraz.

Czcionka:

- bezszeryfowa, czyli o kroju pozbawionym ozdobników w postaci szeryfów – końcówki znaków są proste na przykład: Helvetica, Arial, Calibri, Tahoma (nie należy stosować czcionek na przykład takich jak Times New Roman czy Century),
- rozmiar: minimum 12,

- należy stosować interlinię między wierszami: 1,15 lub 1,5.

Nagłówki – używa się wbudowanych stylów: Nagłówek 1, 2 itd., które pozwalają osobom korzystającym z klawiatury i czytników ekranu przenosić kursor bezpośrednio do wybranego nagłówka. Prawidłowo oznaczone nagłówki pozwalają wyświetlić konspekt dokumentu, dzięki czemu można szybko zapoznać się z jego strukturą.

Akapity – tekst jest dzielony na akapity, które decydują o jego czytelności:

- przeniesienie fragmentu akapitu czy zdania do nowej linii wykonuje się przez wstawienie znaku podziału linii – znak ten można wstawić używając klawiszy: <Shift+Enter> ,
- przeniesienie fragmentu dokumentu na nową stronę wykonuje się przez wstawienie znaku podziału strony: <Ctrl+Enter> ,
- nie używa się klawisza <Enter> do przesuwania treści – użytkownicy niewidomi otrzymują wówczas błędną informację od czytnika ekranu; może to również spowodować błędne wyświetlanie się dokumentów,
- nie tworzy się pionowych napisów – czytniki ekranu odczytują teksty zgodnie z obowiązującą w języku polskim zasadą pisania i czytania od lewej do prawej i od góry do dołu (tworzenie pionowych tekstów zaburza kolejności czytania tekstu).

Hiperłącza – przy tworzeniu alternatywnego opisu hiperłączy (linków) nie używa się nazw całych linków – należy nadać im nazwę, która jasno określi ich przeznaczenie, na przykład: zamiast: <http://power.parp.gov.pl/harmonogram-naborow-na-2017-rok> napisz: Terminy naborów

Listy elementów – numeracja i punktory:

- przy wymienianiu używane w sytuacji wymieniania w tekście powiązanych ze sobą elementów,

- ich zastosowanie ułatwia osobie z niepełnosprawnością nawigowanie po dokumencie,
- symbol punktora lub liczba oznaczająca element listy powinna być wysunięta na lewo względem tekstu, dzięki temu elementy listy będą łatwo zauważalne.

Kontrast pomiędzy tłem a tekstem jest wystarczający, na przykład czarny tekst na białym tle, niebieski tekst na białym tle, niebieski tekst na żółtym tle, czarny tekst na żółtym tle, biały tekst na niebieskim tle:

Tekst Tekst Tekst Tekst Tekst Tekst Tekst Tekst

Tabele:

- określa się wiersz nagłówek tabeli – zdefiniowanie wiersza nagłówek pozwala osobom niewidomym korzystającym z czytnika ekranu zrozumieć znaczenie treści odczytywanych komórek tabeli,
- używa się funkcji „Powtórz wiersz nagłówek na nowych stronach” – w sytuacji, gdy tabela będzie zajmowała więcej niż jedną stronę dokumentu, wiersz nagłówek automatycznie zostanie powtórzony na kolejnych stronach,
- linie siatki są widoczne, co pozwala wizualnie rozpoznawać wiersze i kolumny,
- wyrównując tekst w kolumnach należy wyrównywać do lewej,
- dane liczbowe wyrównuje się do prawej lub do przecinka dziesiętnego. Eksportowanie pliku do PDF jest niezbędne dla zwiększenia dostępności tego pliku.

Materiały - informacja elektroniczna

PDF tworzy się w sposób zapewniający dostęp do warstwy tekstowej dokumentu oraz informacji o strukturze dokumentu w celu zastosowania technologii asystujących. W przypadku skanowania dokumentu tekstowego do pliku PDF należy pamiętać, aby wybrać opcję skanowania z możliwością przeszukiwania tekstu. Jeżeli skaner nie posiada takiej funkcji, utworzony plik PDF będzie niedostępny dla osób z niepełnosprawnościami. W takim wypadku należy użyć oprogramowania do OCR czyli rozpoznania druku i (po korekcie) zapisania go do pliku tekstowego.

Przy tworzeniu dokumentu typu PDF na przykład z dokumentów MS Word lub MS Excel należy wywołać polecenie **Zapisz jako** następnie w polu **Zapisz jako typ** wybrać opcję PDF i po naciśnięciu przycisku **Opcje** zaznacza się checkbox:

- **Tagi struktury dokumentu dla ułatwień dostępu,**
- **Właściwości dokumentu.**

Podczas wysyłania zeskanowywanego dokumentu (na przykład, gdy istnieje konieczność odwzorowania elektronicznie dokumentu tradycyjnego), dołączany jest również dokument w formacie pozwalającym na dostęp do warstwy tekstowej na przykład RTF, ODT, DOCX, DOC, dostępny dokument w formacie PDF.

Kampanie medialne (na przykład filmy, videoblogi)

W kampanii medialnej kierowanej do osób z niepełnosprawnościami lub poruszającej kwestie niepełnosprawności biorą udział osoby

z niepełnosprawnościami (na przykład poparcie celebryckie – nie tylko z niepełnosprawnością fizyczną, ale też intelektualną). Wykluczone jest angażowanie aktorów/statystów odgrywających niepełnosprawność.

Używany jest niestereotypowy przekaz, w tym w szczególności: promowanie praw i godności osób z niepełnosprawnościami, zdolności do pracy, zwalczanie stereotypów i przedstawiania pomocowego modelu osoby z niepełnosprawnością (wyłącznie jako biednego, chorego, nieporadnego, potrzebującego pomocy i wsparcia).

Użyty język jest zrozumiały dla przeciętnego obywatela (zawiera jak najmniej specjalistycznego słownictwa, unika skomplikowanej składni, zachowuje naturalny szyk zdania).

Kampania medialna jest prowadzona w oparciu o zróżnicowany przekaz (wykorzystuje co najmniej dwa kanały sensoryczne, np. wzrok i słuch) i odpowiednie kanały informacyjne (zależnie od formy kampanii, na przykład serwisy branżowe, dedykowane dla osób głuchych, autystów itd.).

Nagranie każdorazowo zawiera audiodeskrypcję.

Transmisja on-line wydarzenia (o ile jest organizowana) udostępnia napisy rozszerzone na żywo.

SPECYFICZNE POTRZEBY OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI NA PODSTAWIE STANDARDU DOSTĘPNOŚCI

Rodzaje niepełnosprawności

Osoby niewidome i słabowidzące

Bariery w otoczeniu:

- architektoniczne,
- cyfrowe,
- poznawcze,
- przestrzenne.

Charakter usługi i przykładowe usprawnienie

- zmiana miejsca realizacji projektu na miejsce dostępne dla różnych niepełnosprawności, budowa tymczasowych podjazdów, montaż platform, krzeseł dźwigowych, montaż wind i podnośników; wprowadzanie elementów kontrastowych i wypukłych pod kątem osób niewidomych i słabowidzących;
- zakup i instalacja programów powiększających, mówiących, kamer, dzięki którym można kontaktować się z osobą posługującą się językiem migowym, szybkiego internetu (symetryczne łącze) umożliwiającego wykorzystanie tłumaczenia na język migowy na odległość, drukarek brajlowskich;
- stworzenie wersji materiałów projektowych drukowanych w brajlu, powiększonej czcionce, w tłumaczeniu na język łąwy, nagranie płyty z tłumaczeniem na język migowy, materiały w innych wersjach alternatywnych (np. audio, rysunki, symbole);
- tłumacz-przewodnik osoby z trudnościami w widzeniu i jednocześnie słyszeniu – to wsparcie osoby w dotarciu na miejsce realizacji projektu

oraz w korzystaniu z usług oferowanych w projekcie, udzielane przez osobę ze znajomością zasad kontaktu, technik poruszania się, alternatywnych metod komunikacji (np.: Lorm, język migowy dostosowany do potrzeb osób z trudnościami w widzeniu) z klientem/ką posiadającym jednocześnie trudności w widzeniu i słyszeniu. Wsparcie tłumacza-przewodnika umożliwia bezpieczne przemieszczanie się i efektywną komunikację z otoczeniem.

– pies asystujący/pies przewodnik – pies jest towarzyszem nie tylko osób z dysfunkcją wzroku, ale także osób z niepełnosprawnością ruchową. Psy asystujące pomagają w wykonywaniu codziennych czynności (każdy szkolony jest tak, żeby jak najlepiej odpowiadać potrzebom swojego właściciela). Podobnie jak psy przewodniki, psy asystujące mogą wejść wszędzie. Psa asystującego rozpoznaje się po charakterystycznej kamizelce. Zazwyczaj jest na niej napis: „nie zaczepiaj mnie – jestem w pracy”. W przypadku wątpliwości można zawsze poprosić osobę z niepełnosprawnością o okazanie dokumentu potwierdzającego, że pies, który jej towarzyszy, jest psem asystującym.

Rodzaje niepełnosprawności

Osoby głuche i słabosłyszące

Bariery w otoczeniu:

- cyfrowe
- akustyczne
- komunikacyjne
- poznawcze

Charakter usługi i przykładowe usprawnienie

– zakup i instalacja programów powiększających, mówiących, kamer, dzięki którym można kontaktować się z osobą posługującą się językiem

migowym, szybkiego internetu (symetryczne łącze) umożliwiającego wykorzystanie tłumaczenia na język migowy na odległość, drukarek brajlowskich;

- zakup (wypożyczenie) i montaż systemów wspomagających słyszenie takich jak pętle indukcyjne, systemy FM, etc.;
- zapewnienie tłumaczenia na język migowy;
- nagranie poszczególnych form wsparcia na video – materiał pozwala na powrót do przekazywanych treści, powtórzenie i ponowne przeanalizowanie treści, które pojawiały się podczas udzielanego wsparcia. Jest to szczególnie istotne u osób z problemami poznawczymi, trudnościami w możliwości robienia notatek, trudnościami w płynnym i swobodnym posługiwaniu się językiem polskim;
- stworzenie wersji materiałów projektowych drukowanych w brajlu, powiększonej czcionce, w tłumaczeniu na język łąwy, nagranie płyty z tłumaczeniem na język migowy, materiały w innych wersjach alternatywnych (np. audio, rysunki, symbole).

Rodzaje niepełnosprawności

Osoby z niepełnoprawnością ruchową

Bariery w otoczeniu:

- architektoniczne,
- transportowe.

Charakter usługi i przykładowe usprawnienie

- zmiana miejsca realizacji projektu na miejsce dostępne dla różnych niepełnosprawności, budowa tymczasowych podjazdów, montaż platform, krzesełek dźwigowych, montaż wind i podnośników;
- transport na miejsce udzielenia usługi;

- wsparcie osoby w dotarciu na miejsce realizacji projektu oraz w korzystaniu z usług oferowanych w projekcie. Realizowane przez osobę znającą specyfikę osób z trudnościami w poruszaniu się, przemieszczaniu;
- pies asystujący/pies przewodnik – pies jest towarzyszem nie tylko osób z dysfunkcją wzroku, ale także osób z niepełnosprawnością ruchową. Psy asystujące pomagają w wykonywaniu codziennych czynności (każdy szkolony jest tak, żeby jak najlepiej odpowiadać potrzebom swojego właściciela). Podobnie jak psy przewodniki, psy asystujące mogą wejść wszędzie. Psa asystującego rozpoznaje się po charakterystycznej kamizelce. Zazwyczaj jest na niej napis: „nie zaczepiaj mnie – jestem w pracy”. W przypadku wątpliwości można zawsze poprosić osobę z niepełnosprawnością o okazanie dokumentu potwierdzającego, że pies, który jej towarzyszy, jest psem asystującym.

Rodzaje niepełnosprawności

Osoby z niepełnosprawnością intelektualną

Bariery w otoczeniu:

- komunikacyjne,
- poznawcze.

Charakter usługi i przykładowe usprawnienie

- zapewnienie tłumaczenia na język łatwy dla osób, które ze względu na trudności poznawcze nie komunikują się płynnie językiem polskim. wydłużony czas wsparcia – konieczny dla osób, które ze względu na swoją niepełnosprawność potrzebują więcej czasu, aby w pełni skorzystać ze wsparcia. Standardowy czas danej usługi oferowanej w projekcie może być wydłużony w wyniku konieczności wolniejszego tłumaczenia na język migowy, konieczności wolnego mówienia,

odczytywania komunikatów z ust, stosowania języka łatwego, zapewnienie bezpieczeństwa psychicznego;

- nagranie poszczególnych form wsparcia na video – materiał pozwala na powrót do przekazywanych treści, powtórzenie i ponowne przeanalizowanie treści, które pojawiały się podczas udzielanego wsparcia. Jest to szczególnie istotne u osób z problemami poznawczymi, trudnościami w możliwości robienia notatek, trudnościami w płynnym i swobodnym posługiwaniu się językiem polskim;
- stworzenie wersji materiałów projektowych w tłumaczeniu na język łatwy, materiały w innych wersjach alternatywnych (np. audio, rysunki, symbole);
- udział osób wspierających – nie muszą to być instruktorzy czy terapeuci, warto zachęcić do współpracy studentów, wolontariuszy. Po pierwsze, wspierają oni prowadzącego podczas pracy w małych grupach, np. moderując dyskusję lub aktywizując uczestników. Po drugie, wzmacniają poprzez swoją obecność osoby z niepełnosprawnością intelektualną, które często niepewne swojego zdania i siebie uczą się odwagi oraz przekonują się, że mogą rozmawiać z innymi na ważne tematy. Po trzecie, udział osób wspierających w szkoleniach podnosi ich świadomość – umożliwia spojrzenie na osoby z niepełnosprawnością intelektualną z perspektywy godności i praw człowieka. Trzeba przekonać osoby z niepełnosprawnością intelektualną, że osoby wspierające mają taki sam status uczestnika zajęć jak oni. To znaczy, że podczas zajęć wszyscy się uczą i wszyscy pracują. Nie dopuść do podziału grupy na „my” i „oni”. Oczywiście, osoby wspierające mają swoje dodatkowe zadania – obserwują uczestników zajęć, zwracając uwagę na ich zachowanie, reakcje, poziom zrozumienia tematu i zainteresowanie nim. Wspierają w udzieleniu odpowiedzi, jeśli osoba z niepełnosprawnością tego potrzebuje. Podczas pracy w grupach

zadają dodatkowe pytania, pobudzając aktywność uczestników. Prowadząc zajęcia, musisz współpracować z osobami wspierającymi. Nie lekceważ ich zdania i spostrzeżeń, możecie wymieniać dyskretnie swoje uwagi. Pamiętaj! Dobrego wspierania trzeba się uczyć. Przygotuj wcześniej tych, którzy mogliby wziąć udział w zajęciach jako osoby wspierające. Wytłumacz im, że chodzi o pobudzenie inicjatywy osób z niepełnosprawnością intelektualną. Osoby wspierające powinny znać tematykę zajęć, ale nie zdradzaj im wszystkich szczegółów. Jeśli uda ci się nawiązać dłuższą, stałą współpracę z tymi osobami, włączaj je do opracowywania planu zajęć – ich obserwacje i uwagi będą dla ciebie bardzo cenne.

Rodzaje niepełnosprawności

Osoby z zaburzeniami lub chorobami psychicznymi

Bariery w otoczeniu:

- komunikacyjne
- poznawcze

Charakter usługi i przykładowe usprawnienie

- zapewnienie tłumaczenia na język łatwy dla osób, które ze względu na trudności poznawcze nie komunikują się płynnie językiem polskim.
- wydłużony czas wsparcia - konieczny dla osób, które ze względu na swoją niepełnosprawność potrzebują więcej czasu, aby w pełni skorzystać ze wsparcia. Standardowy czas danej usługi oferowanej w projekcie może być wydłużony w wyniku konieczności wolnego mówienia, stosowania języka łatwego, zapewnienie bezpieczeństwa psychicznego.
- nagranie poszczególnych form wsparcia na video – materiał pozwala na powrót do przekazywanych treści, powtórzenie i ponowne

przeanalizowanie treści, które pojawiały się podczas udzielanego wsparcia. Jest to szczególnie istotne u osób z problemami poznawczymi, trudnościami w możliwości robienia notatek, trudnościami w płynnym i swobodnym posługiwaniu się językiem polskim;

– organizując warsztaty, w których będą osoby z autyzmem, należy nadać im odpowiednią strukturę i przygotować dla uczestników odpowiedni plan. Osoby z autyzmem nie lubią być zaskakiwane. Jasna struktura i zaplanowanie poszczególnych czynności bardzo ułatwia pracę. Właściwe jest, za pomocą piktogramów lub zdjęć zobrazować kluczowe pojęcia używane podczas warsztatów. Część osób z autyzmem korzysta z alternatywnych i wspomagających sposobów komunikowania się wykorzystujących różnego rodzaju znaki graficzne umieszczone w indywidualnie przygotowanych książkach komunikacyjnych i/lub na specjalnie zorganizowanych tablicach. Użytkownicy mogą wskazywać lub podawać obrazek czy pasek z obrazkami, prosząc o konkretne odpowiedzi.